

Charles-Camille Saint-Saëns (1835-1921)

Γάλλος συνθέτης, πιανίστας, οργανίστας και διευθυντής ορχήστρας. Υπήρξε συνθέτης σε διάφορα είδη μουσικής. Ανάμεσα στα πιο γνωστά του έργα είναι η όπερα *Σαμψών και Δαλιδά* και το *Καρναβάλι των Ζώων*.

Γεννήθηκε στο Παρίσι. Ο πατέρας του πέθανε όταν ήταν μικρός σε ηλικία. Από μικρή ηλικία έδειξε το ταλέντο που είχε για τη μουσική και ξεκίνησε μαθήματα πιάνου και αργότερα μαθήματα σύνθεσης στο Ωδείο του Παρισιού. Κέρδισε πολλές διακρίσεις και βραβεία. Σε ηλικία μόλις 16 χρονών συνέθεσε την πρώτη του συμφωνία. Στην αρχή της καριέρας του έπαιζε εκκλησιαστικό όργανο σε διάφορες εκκλησίες του Παρισιού. Εκτός από μουσική σπούδασε γεωλογία, αρχαιολογία και βοτανική και ήταν πολύ καλός στα μαθηματικά. Επίσης έγραψε φιλοσοφικά έργα στα οποία διαπραγματεύτηκε θέματα για την επιστήμη, την τέχνη και την θρησκεία.

Με τον Γαλλο-πρωσικό πόλεμο (1870) έφυγε για μερικούς μήνες στο Λονδίνο. Το 1871 ίδρυσε την Εθνική Εταιρεία Μουσικής με σκοπό να προωθηθεί η γαλλική μουσική.

Το 1915, ταξίδεψε στο Σαν Φρανσίσκο και διεύθυνε την Φιλαρμονική της πόλης San Francisco Symphony Orchestra κατά τη διάρκεια της Διεθνούς Έκθεσης Παναμά-Ειρηνικού, μία από τις δύο εκθέσεις που γιόρτασαν την ολοκλήρωση της Διώρυγας του Παναμά.

Στο τέλος της ζωής του ταξίδεψε στο Αλγέρι όπου πέθανε από πνευμονία.

Το Καρναβάλι των ζώων

Το καρναβάλι των ζώων γράφτηκε το 1886 ενώ ο Σεν-Σανς ήταν στην Αυστρία διακοπές. Θεωρείται ανάμεσα στα πιο επιτυχημένα έργα του και μαζί με το μουσικό παραμύθι, *ο Πέτρος και ο Λύκος* του Προκόφιεφ, χρησιμοποιείται από τις σύγχρονες παιδαγωγικές μεθόδους ως μέσω διδασκαλίας. Πρόκειται για μια σειρά από ορχηστρικά έργα τα οποία συνέθεσε σαν ένα αστείο, με αρκετή δόση ειρωνείας για τους σύγχρονούς του συνθέτες, αλλά και δόση αυτοσαρκασμού. Γι αυτό και κάποιες από αυτές τις συνθέσεις στηρίζονται σε έργα άλλων δημιουργών.

Δε δημοσιεύτηκε παρά μόνο μετά το θάνατό του καθώς ο συνθέτης φοβόταν ότι θα μπορούσε να επηρεάσει τη φήμη του ως σοβαρού συνθέτη. Ωστόσο το *Καρναβάλι των ζώων* είναι ανάμεσα στα δημοφιλή έργα του. Αποτελείται από 12 μουσικές «εικόνες» ζώων όπως το λιοντάρι, ο ελέφαντας, η χελώνα, το καγκουρό κλπ.

Τα ζώα:

1. **Εισαγωγή- Το βασιλικό εμβατήριο του λιονταριού** (έγχορδα και δύο πιάνο): Οι συγχορδίες του πιάνου και οι μαζί με τις μουσικές φράσεις των εγχόρδων, συνθέτουν την εισαγωγή. Καθώς η μουσική ζωηρεύει, κορυφώνεται μέχρι που όλα σταματούν απότομα απ' την ορχήστρα. Τα πιάνο παίζουν μια ρυθμική φανφάρα και μια αργή μελωδία των εγχόρδων αναγγέλλει τελικά, την άφιξη του λιονταριού. Αναπαριστάται ο φοβερός βρυχηθμός του, χαμηλά στα πιάνο και αργότερα στα έγχορδα.
2. **Κότες και πετεινοί** (έγχορδα με κόντρα μπάσο, δύο πιάνο και κλαρινέτο): Οι κότες κακαρίζουν σε ψηλό τόνο και συμπληρώνουν το ηχηρό λάλημα του κόκορα στο πιάνο και στο κλαρινέτο.
3. **Ημίονοι** (δύο πιάνο): Οι γρήγορες, ορμητικές κλίμακες του πιάνο μιμούνται τον άμουσο ερασιτέχνη πιανίστα.
4. **Χελώνες** (έγχορδα και πιάνο): Κάνουν την εμφάνισή τους με μια αργή μελωδία στο κόντρα μπάσο. Η συνοδευτική μελωδία στα άλλα έγχορδα παραπέμπει στο γνωστό «καν-καν», από την οπερέττα του Όφενμπαχ *Ορφέας στον Άδη*.
5. **Ελέφαντας** (κόντρα μπάσο και πιάνο): Το καημένο πλάσμα πασχίζει να χορέψει στα στροβιλίσματα ενός βαλς, επίσης από τα μπάσο. Όπως και στις χελώνες οι μελωδίες είναι παρωδία των έργων *Όνειρο καλοκαιρινής νυκτός* του Μέντελσον και *Φάουστ* του Μπερλιόζ.
6. **Καγκουρό** (δύο πιάνο): Σε αντίθεση με τον ελέφαντα «πηδηχτοί», αλυσιδωτοί ρυθμοί αντιπροσωπεύουν τα πηδήματα του καγκουρό.
7. **Ενυδρείο** (έγχορδα χωρίς κόντρα μπάσο, δύο πιάνο, φλάουτο και αρμόνικα): Υδάτινες ριπές στο πιάνο υποστηρίζουν μια λυρική μελωδία στο βιολί και το φλάουτο. Το ένα πιάνο παίζει ένα οστινάτο που θυμίζει το στυλ των σπουδών του Σοπέν.
8. **Πρόσωπα με μεγάλα αυτιά** -παραπέμπει στα γαϊδούρια- (δύο βιολιά): Ακούγονται τα μουγκανητά και το αγκομαχητό του γαιδάρου.
9. **Κούκος στο πυκνό δάσος** (δύο πιάνο, κλαρινέτο): Το κλαρινέτο αποδίδει το λάλημα του κούκου ενώ οι συγχορδίες του πιάνου κινούνται ήσυχα γύρω του δημιουργώντας την γαλήνη του δάσους.

10. **Περιστερώνας** (έγχορδα, πιάνο, φλάουτο): Τα πουλιά αντιπροσωπεύονται με γρήγορα τρέμολο των εγχόρδων που ενισχύει και η μελωδία του φλάουτου.
11. **Πιανίστες** (έγχορδα, δύο πιάνο): Δύο φανταστικά ζώα με δύο χέρια εξασκούνται στις πληκτικές κλίμακες. Όπως και σε παραπάνω κομμάτια η μουσική σε κάποιο σημείο παραπέμπει στο στυλ του Χαρη και σε αυτό του Czerny καθώς και στο κοντσέρτο για πιάνο no3 του Ραχμανινόφ.
12. **Απολιθώματα** (έγχορδα, δύο πιάνο, κλαρινέτο, ξυλόφωνο): Το ξυλόφωνο μας μεταφέρει στον οστεώδη κόσμο των απολιθωμάτων. Ο συνθέτης εδώ δανείζεται στοιχεία από παλιότερες συνθέσεις του, από συνθέσεις του Ντεμπισσί και από τον *Κουρέα της Σεβίλλης* του Ροσίνι.
13. **Κύκνος** (δύο πιάνο, βιολοντσέλο): Η «ρέουσα» μελωδία στο βιολοντσέλο αντανακλά εύστοχα την κίνηση του κύκνου στο νερό. Η «κυματιστή» συνοδεία του πιάνου συμπληρώνει το υδάτινο στοιχείο.
14. **Φινάλε** (πιάνο, έγχορδα, ξύλινα πνευστά, ξυλόφωνο, αρμόνικα). Πρόκειται για ένα μείγμα από όλες τις προηγούμενες συνθέσεις. Μπορούμε να φανταστούμε κάποιους από τους χαρακτήρες να υποκλίνονται στο κοινό!

Διδακτική Αξία: τα παιδιά μαθαίνουν τα μουσικά όργανα και αντιλαμβάνονται την διαφορετικότητά τους. Ανακαλύπτουν τα χαρακτηριστικά του ήχου όπως το ύψος, τη χροιά, και την ένταση. Αναπτύσσουν την ενεργητική ακοή, και μαθαίνουν να αναγνωρίζουν τα όργανα. Παράλληλα συνειδητοποιούν τις κινητικές αλλά και γενικότερα τις διαφορές των ζώων. Οι παραπάνω συνθέσεις μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για να διδαχθούν μουσικές έννοιες όπως αργά-γρήγορα, δυνατά-σιγά. Κάποια χαρακτηριστικά των παραπάνω ζώων μπορούν να έχουν αντιστοιχίες σε χαρακτηριστικά της προσωπικότητας των ανθρώπων (πέισμα: μουλάρι, δυσκινησία: ελέφαντας, περηφάνια/ηγεσία: λιοντάρι, μεγαλοπρέπεια: κύκνος μικροπρέπεια: κότα) δηλώνοντας τη διαφορετικότητα του κάθε ατόμου.

Δραστηριότητες με το καρναβάλι των ζώων:

- Μιλάμε για τα ζώα και τα ζωγραφίζουμε
- Μίμηση του ζώου (κίνηση, ήχος) παράλληλα με τη μουσική
- Μιλάμε και γνωρίζουμε τα μουσικά όργανα στα παιδιά

- Φτιάχνουμε μάσκες ζώων ειδικά αν επιλέξουμε να κάνουμε το μάθημα την περίοδο του καρναβαλιού
- κότες και κοκόρια: τα παιδιά έχουν στα ρούχα τους μανταλάκια χρωματιστά ως φτερά και προσπαθεί ο ένας να πάρει τα φτερά του άλλου. Όποιος μαζέψει τα πιο πολλά «φτερά» χωρίς να χάσει όμως τα δικά του, είναι ο νικητής.
- Ημίονοι: Θα χρειαστούμε ένα χοντρό σχοινί και δύο ομάδες. Οι δύο ομάδες τραβούν δυνατά καθεμία στην αντίθετη πλευρά καθώς ο ένας κρατάει τον άλλο από τη μέση και πρέπει να περάσουν τη γραμμή που έχουμε σχεδιάσει στο δάπεδο. Η ομάδα που θα περάσει τη γραμμή είναι η νικήτρια.
- Ο χορός της χελώνας : Τα παιδιά έχουν δεμένο στο ένα πόδι ένα μπαλόνι. Στόχος τους είναι να καταφέρουν να σπάσουν τα μπαλόνια των άλλων χωρίς να σπάσει το δικό τους μπαλόνι.
- Ο χορός του ελέφαντα: χωρίζουμε τα παιδιά σε ζευγάρια και δίνουμε σε κάθε ζευγάρι ένα μπαλόνι το οποίο το κρατούν με την κοιλιά τους και χορεύουν. Το ζευγάρι που δεν θα του πέσει το μπαλόνι είναι ο νικητής
- Στο καγκουρό χωρίζουμε τα παιδιά ανά ζεύγη. Δένουμε το πόδι του ενός με το πόδι του άλλου και τα βάζουμε σε μια γραμμή. Χοροπηδάμε κάθε φορά που ακούμε το καγκουρό. Το ζευγάρι που θα φτάσει πρώτο στο τέρμα είναι ο νικητής
- Ενωδρείο: Ακούγεται το μουσικό κομμάτι και τα παιδιά φτιάχνουν μπουρμπουλήθρες από σαπούνι και νερό. Η πιο μεγάλη και εκείνη που θα πάει ψηλά κερδίζει
- Κούκος: καθόμαστε και όταν ακούμε τον κούκο σηκωνόμαστε
- Περιστερώννας : Τα παιδιά « πετούν» με ανοιγμένα τα χέρια χωρίς να αγγίζει το ένα το άλλο ακολουθώντας κυκλική τροχιά το ένα πίσω απ' το άλλο. Όταν ακούγεται ο ήχος από κουδουνάκια πετούν ψηλά περπατώντας στις μύτες των ποδιών, ενώ όταν ακούγεται ο ήχος από το τύμπανο πετούν χαμηλά με λυγισμένα γόνατα, γιατί παραμονεύει ο κυνηγός και πρέπει να κρυφτούν.
- Πιανίστες: χορεύουμε στο ρυθμό τους και σταματάμε όταν σταματούν
- Κύκνος: το κομμάτι προσφέρεται για χαλάρωση. Τα παιδιά στέκονται όρθια σε κύκλο και ακούν τη μουσική, γιατί όχι και με κλειστά μάτια. Ένα παιδί κρατάει στα χέρια του ένα πούπουλο/φτερό από τον κύκνο και το δίνει στο διπλανό του. Στόχος είναι το πούπουλο να περάσει από χέρι σε χέρι από όλα τα παιδιά χωρίς να πέσει κάτω.